

ACC. N:R M. 15549: 1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Gustaf Appelberg, Malmö
Härad: N. Åsbo Berättare: " "
Socken: Oderljunga Berättarens yrke: f. d. ämneslärare
Uppteckningsår: 1962 Född år 1878 i Oderljunga

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När grammofofonen kom s. 1-3.

N. No. 177

26/10-62

NÄR GRAMMOFONEN KOM

1. Som liten pojke hörde jag på 1880-talet en person berätta, att Edison hade upfunnit fonografen, som kunde uppta och återgiva människorösten och andra ljud. Då han i stora drag beskrev dess konstruktion och funktion tyckte jag, att det lät som en saga, som jag knappt kunde tro på. Först många år därefter, då jag hunnit bli vuxen, alltså efter sekelskiftet, fick jag tillfälle att se och höra en fonograf. Inte heller grammofofonen, som ju bygger på samma principer och är en förbättring av fonografen, kan jag minnas jag sett och hört förrän något tiotal år efter 1900. Men därefter blev den fort uppskattad och förekom mycket allmänt på 20-talet. På en bra apparat erhöll man ett utomordentligt gott återgivande av musik, sång och tal. Efter radions tillkomst har inköpen av grammofofon kanske avtagit något.

2. Under min uppväxt och barndom fanns ingen i min hemtrakt i Oder-

80 177

ljunga som hade grammofon och vilka som därefter skaffade sig sådan vet jag inte , då jag då vistades på annat håll. Jag föreställer mig, att det i första hand var sådana familjer, som inte hade piano men voro intresserade av att höra god musik och sång. Vid familjetillställningar gav ju grammofonen dessutom möjlighet till dansmusik.

3. På marknader och torgdagar förekom nog rätt ofta grammofonmusik för att locka kunder.
4. Den första grammofon jag såg, utgjordes av en platt låda av trä, innehållande drivmaskineriet och en stor ljudtratt som högtalare. Stiftet av stål placerades i stifthållaren, som sattes på skivan, då den just kommit i gång. Var man rädd om sina fina skivor, kunde man använda stift av hårt trä. Senare tillverkades större grammofoner i elegantare utförande. Självt köpte jag 1923 en "grammola"; en byråliknande möbel med inbyggd högtalare och i dess nedre del skåp för skivor. med de cirka 100 skivor med inspelningar av värld-

dens berömdaste sångare och musikkonstnärer var denna grammola ett synnerligen förnämt instrument.

5. under min barndom på 1880-talet hade ingen jag kände vare sig fonograf eller grammofon.
6. De skivor jag under 1920-talet inköpte, voro tillverkade av något svart och hårt material och naturligtvis runda. De förekommo i 2 storlekar med en diameter av resp. 25 och 30 cm. Alla voro av märket "Husbondens röst".
7. Bland de tusentals skivor man kunde välja på, fann man inspelningar av alla slag, sångare från Caruso till Edvard Pehrsson, från världsberömda orkestrar till dragspelsmelodier, lustiga talskivor av t. ex. Fridolf Rudin o. s. v. Mycket populära skivor voro inspelningar av de religiösa "Mullmans sånger".
8. Några särskilda minnen förknippade med fonograf eller grammofon har jag icke.